

Elemzés

Nők egyenjogúság nélkül: az iszlám nem fér össze az EU értékeivel

Az Európai Unió és a női egyenjogúság

A férfi-női társadalmi egyenlőség alapelvei már több mint hatvan éve szerepelnek az Európai Unió alapító szerződéseiben, így többek között az az elv is, hogy a férfiaknak és nőknek egyenlő munkabér jár egyenlő munkáért – ezt jelenleg az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 157. cikke is rögzíti. Az EUMSZ 153. cikke emellett biztosítja annak jogát, hogy az Unió foglalkoztatási és munkavégzési kérdések kapcsán az egyenlő esélyek és az egyenlő bánásmód szélesebb területén is fel tudjon lépni, ezért a szerződés 157. cikke szerint jogszerűen alkalmazható a női emancipációt szolgáló pozitív diszkrimináció (a nők hátrányát csökkentő megkülönböztetés).

Az EUMSZ 19. cikk alapján jogszabályok fogadhatók el a diszkrimináció valamennyi formájával szemben. Az EUMSZ 79. és 83. cikke alapján jogszabályokat fogadtak el különösen a nőket és a gyermekeket érintően az emberkereskedelem ellen. A szerződés 168. cikke alapján a „Jogok, egyenlőség és polgárság” program többek között a nők elleni erőszak megszüntetéséhez hozzájáruló intézkedéseket támogatását irányozta elő.

Miközben az Európai Unió elsődleges (primer) joga rögzíti azt is, hogy az EU olyan értékekre épül, amik többek között a férfiak és nők közötti egyenlőséget erősítik, addig azt is látnunk kell, hogy a női-férfi egyenjogúság területe komoly kulturális kihívásokkal kerülhet szembe a következő években.

Az iszlám és a nők jogai

Az Európát egyre súlyosabban érintő iszlám (de bizonyos mértékig kínai) migrációnak van egy olyan aspektusa is, hogy a keleti vallások és az iszlám a nők alárendelt szerepét veszik természetesnek, így a Korán a két nemmel kapcsolatban

törvényesíti a korai poligámiát (több feleség is lehetséges), továbbá kimondja: „a férfiak fölötté állnak a nőknek” (a 4:34-es Korán-versben). Az iszlám törvénykezésben – tanúskodás esetén – két nő szava lehet egyenértékű egy férfiéval, és örökléskor két nőnek járhat annyi, mint egy férfinak (a 4:11-es versben). Házasságtörés esetén a nő büntetése halál, míg a megbánó férfit „bántatlanul kell hagyni” (4:16).

Az iszlám országokban a nők alárendelt szerepe érvényesül az igazságszolgáltatásban, az oktatásban, kultúrában vagy a munka területén. Az UNICEF adatai alapján a világban összesen 24 országban kevesebb mint 60 százalék a nők beiskolázási aránya az alapfokú oktatási intézményekben, és a 24-ből 17 volt iszlám ország. Számos iszlám országban a felnőtt népesség több mint fele írástudatlan, és az arány itt a muszlim nők körében 70 százalékot tesz ki.

Számos országban, köztük Marokkóban (2014-ig), Jordániában (2017-ig), továbbá Libanonban, Algériában, Afganisztánban és Pakisztánban, a nemi erőszakot elkövetőknek lehetővé válik a büntetőeljárás elkerülése, amennyiben összeházasodnak az áldozattal. A vallási előírások is ráerősítenek a problémákra, például néhány éve Egyiptomban botrányos helyzet alakult ki amiatt, hogy a ramadán böjt ünnepének végeztével, az önmegtartóztatás után sok kiéhezett egyiptomi férfi vetette rá magát védtelen nőkre. Elsősorban fiatalemberekből, tinédzserekből álló bandák fenyegették a nőket Kairó utcáin, de az üres sikátorok mellett már a mozik, szórakozóhelyek, parkok területén is veszélyt jelentettek az asszonyokra és lányokra.

A világszervezetek becslései alapján csak konzervatív adataink vannak arról, hogy mennyi embert érinthet az emberkereskedelem az iszlám dominálta világban: egyes adatok szerint a Dél-Ázsiából a Közel-Keletre irányuló emberkereskedelem az ezredforduló óta mintegy 200 ezer embert – az elmúlt évtizedben 3400 gyermeket – érintett. A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet hivatalos közlése szerint ma a Közel-Keleten és Észak-Afrikában a rabszolgák száma nem éri el a negyedmilliót, ez a becslés azonban jóval alatta lehet a valós értéknek. A nők általánosan kiszolgáltatottabb helyzetén belül érdemes megjegyezni, hogy az iszlám jogrendű országokból – a Journal of Trauma Practice című lapban megjelent egyik tanulmány szerint – a prostitúcióban élő nők 89 százaléka akart elmenekülni. Az

írás szerint a prostitúcióban részt vevő nők 60-75 százaléka szenvedett el nemi erőszakot, 70-95 százalékukat fizikailag támadták meg. A 2015 óta Európa egyes nagyvárosaiban (például Kölnben, Dortmundban) megtörtént szexuális zaklatások jól mutatják, hogy ez az iszlám társadalmakban sokkal inkább megtűrt gyakorlat nemcsak a prostituáltakra, hanem általában a nőkre is komoly veszélyt jelenthet.

A molesztálás járványként képes elterjedni iszlám többségű nagyvárosokban, amelynek akár teljesen fátyolozott asszonyok, akár külföldi újságírók is áldozatai lehetnek, mint azt például az egyiptomi események is megmutatták 2011–12 környékén. A férfibűnözés hatására, bár Egyiptom-szerte szerveződni kezdtek nővédő egyesületek és mozgalmak, az elmúlt években nyilvánvalóvá vált az iszlámra építő nőmozgalmak azon jellemzője, hogy visszautasítják az Európában közkeletű felfogásokat, a nyugati minták alapján történő fellépést. Ők ugyanis a nők társadalmi elnyomását – részben jogosan – az iszlámból próbálják eredeztetni, azonban mégiscsak annak keretein belül maradnak, s valamiképpen a vallási intézményeken keresztül kívánják megváltoztatni az iszlám többségű országokra jellemző patriarchális berendezkedést, s olyan kérdésekre koncentrálnak, hogy ugyanolyan létjogosultsága van-e pl. a női imámoknak is, mint férfi társaiknak.

Az iszlám előretörése Európában

Az iszlámban és más, a modern európai felfogástól gyökeresen eltérő vallási világképekben a női egyenjogúság nem érvényesül, amit most már Nyugat-Európa egyes nagyvárosaiban jól láthatunk. A hírekben hallhattunk svéd, londoni vagy párizsi esetekről, amelyek a nők alávetett szerepét mutatják egyes bevándorlói (főleg muszlim) csoportok kultúrájában, mely csoportok már egész városrészeket „foglaltak el”. Németországban csak a fővárosban tucatnyi no-go zóna létezik, ahol adott esetben már a kávézóba, éttermekbe sem tehetik be a lábukat nők, lányok, asszonyok, illetve akár az erőszak megjelenésétől is tarthatnak, és a kihágások kapcsán immár a párhuzamos – iszlám szellemű – jogrend szabályai juthatnak érvényre. (Ilyen részek lehetnek Berlinben például Charlottenburg Wilmersdorf, Friedrichshain-Kreuzberg, Berlin-Neukölln vagy Schöneberg, de Bonn, Dortmund, Frankfurt, Köln vagy München egyes részeit is említhetjük.)

Az iszlám vallási, jogi és erkölcsi felfogás a példák alapján szinte egyáltalán nem egyeztethető össze az Európai Unió alapszerződéseinek szellemével, valamint a másodlagos jogforrásokban testet öltő EU-s jogalkotás normáival. A szerződésekben lefektetett elvek és célkitűzések megvalósulására és az ezeken alapuló modern közösségi jogrendszer vívmányaira jelent kihívást az a folyamat, amely a nemi és egyéb diszkrimináció különböző formáit elfogadó és alkalmazó civilizáció és jogrend térnyerését segíti elő az európai kontinens nyugati felében.

